

**Рішення спеціалізованої вченої ради ДФ 66.035.2025
про присудження ступеня доктора філософії
Ганченко Анастасії Юріївни**

Спеціалізована вчена рада Одеського національного університету імені І. І. Мечникова ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки Ганченко Анастасії Юріївни на підставі прилюдного захисту дисертації «Топологічні ознаки картини світу у творчості Василя Махна» за спеціальністю 035 Філологія.

«12» травня 2025 року.

Ганченко Анастасія Юріївна народилась 23 серпня 1998 року, громадянка України.

Освіта вища: закінчила у 2020 р. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова за спеціальністю «Філологія».

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та компаративістики Шевченко Тетяна Миколаївна.

Виконала освітньо-наукову програму підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія.

Здобувачка має 10 наукових публікацій, з них 6 відповідають вимогам чинного законодавства для здобуття ступеня доктора філософії (це 4 статті у наукових фахових виданнях України і 2 розділи у колективних монографіях):

1. Ганченко А. Hanchenko A. Essays as the subject of study of modern literature studies [Есей як предмет вивчення сучасного літературознавства]. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. №17. С. 161–165. (фахове, категорія Б) <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.17-2.30>
2. Ганченко А. Специфіка авторської самоідентифікації в збірці В. Махна «Єрусалимські вірші». *Закарпатські філологічні студії*. 2022. №21. С. 259–265. (фахове, категорія Б) <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.21.1.49>
3. Ганченко А. Феномен гібридної ідентичності митця у збірці «Котилася торба» Василя Махна. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. №26. С. 191–196. (фахове, категорія Б) <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.2.36>
4. Ганченко А. Топос роздумів у ліричній збірці «Одновітрильний дім» В. Махна. *Вісник науки та освіти. Серії: Філологія ; Педагогіка ; Соціологія ; Культура і мистецтво ; Історія та*

археологія. 2025. Вип. 1(31). С. 242–251. **(фахове, категорія Б)**
[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-1\(31\)-242-251](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-1(31)-242-251)

5. Ганченко А. Рецепція світоглядного діалогу юдаїзму та християнства крізь призму сучасної письменницької есеїстики (на прикладі есею «Юда Іскаріот» зі збірки «З голосних і приголосних...» Василя Махна). *Moderní aspekty vědy: XLVII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.*, 2024. С. 341–350. **(розділ у колективній монографії)**
<https://doi.org/10.52058/47-2024>
6. Ганченко А. Ю. Інтермедіальність збірки «Уздоровж океану на ровері» Василя Махна. *Moderní aspekty vědy : Svazek 53 mezinárodní kolektivní monografie/ Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. [International Economic Institute s.r.o.]. – Česká republika : Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.*, 2025 [Czech Republic : International Economic Institute s.r.o., 2025. Par. 9.1. С. 559–570. **(розділ у колективній монографії)** <https://doi.org/10.52058/53-2025>

Наукові праці, які відображають наукові результати дисертації (опубліковані в інших наукових виданнях та збірниках за матеріалами конференцій):

1. Ганченко А. Мотиви космополітизму в ліричній збірці «Поет, океан і риба» і збірці есеїв «Уздоровж океану на ровері» В. Махна». *Вісник Одеського національного університету. Філологія*. 2022. Том. 27, № 1(25). С. 7–12. **(нефахове)**.
2. Ганченко А. Мотив подорожі у збірці есеїв В. Махна «Уздоровж океану на ровері». Збірник доповідей за матеріалами XL міжнародної інтернет-конференції «The 40th International scientific and practical conference “Priority Areas of Science Innovations During Martial Law”» (November 7-8, 2022), Primedia E-launch LLC, USA, Washington. 2022. С. 33–38. **(тези)**.
3. Ганченко А. Часово-просторова організація оповідання «Соло дрозда» зі збірки В. Махна «Дім у Бейтінг Голлов». Розвиток філології й лінгводидактики в умовах реформування освітньої системи. Матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 23-24 вересня 2022 р.). Одеса : Видавництво «Молодий вчений», 2022. С. 49–54. **(тези)**.
4. Ганченко А. Прийоми психологізму у ліричній збірці «Одновітрильний дім» Василя Махна. Мова, література та культура в сучасному гуманітарному часопросторі. Матеріали II науково-практичної конференції (м. Київ, 27–28 вересня 2024 р.). Одеса : Видавництво «Молодий вчений», 2024. С. 19–22. **(тези)**.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Рецензент Томбулатова І. І., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Виступ та дисертація А. Ганченко оцінені позитивно, усі розділи дисертації є змістовними та переконливими. Проте, безумовно, у процесі ознайомлення з ними виникли окремі запитання:

1. Як Ви окреслюєте ідентичність Василя Махна, що в ній домінує та що найбільше вплинуло на її трансформацію, ускладнило її? Чи спостерігаєте Ви, як ці зміни впливають на зміну кодів у його поетичних творах?
2. Четвертий розділ присвячено авторській картині світу у збірці «З голосних і приголосних» В. Махна. Питання до здобувачки – чому саме цю збірку проаналізовано окремо, чим вмотивовано цей вибір?

Рецензент Казанова О. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Вона наголосила, що загалом кваліфікаційна робота є завершеним самостійним дослідженням з актуальної літературознавчої проблеми, що викликає неабиякий науковий інтерес, але, попри загальну високу оцінку дослідження Анастасії Юрїївні Ганченко поставила деякі питання стосовно виконаної роботи:

1. Як корелюють концепти пам'яті й буття тут і зараз у топологічному повороті у творах Махна?
2. У чому полягає метафізичний модус відтворення топосу міста у творчості Махна?

Опонент Колкутіна В. В., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики Національного університету «Одеська юридична академія». Вона зазначила, що дисертація, беззаперечно, є самобутньою та інновативною, спрямованою на розв'язання важливих теоретичних та прикладних проблем. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, його наукову новизну, теоретичну й практичну значущість, опонент поставила низку запитань, що не торкаються концептуальних засад дисертації, але вимагають певних пояснень:

1. У першому розділі роботи Анастасії Ганченко представила три типи картин світу в літературі та різні методологічні прийоми, крізь призму яких це явище досліджується в літературознавстві. І, якщо поняття топосу було усебічно оприявлено дослідницькою базою, художня природа «картини світу» не підкріплена покликанням на здобутки українського літературознавства. Не розглядаємо це як недолік, виокремимо в запитання: чи репрезентовано поняття

«картина світу» в сучасній вітчизняній науці? Чи формує ця категорія глибоку кодову систему в постмодерну епоху?

2. На наш погляд, у другому розділі роботи комунікативне розширення часо-просторової організації збірки «Котилася торба», музичні та світлові ефекти, монтажне мислення есеїста дозволили б дослідниці розглянути елементи кінопоетики. Текст другого розділу підтверджує, що Анастасія Ганченко як дослідник «відчуває» цю лакуну, згадуючи історію зйомки кінокартини «Вишневі ночі» у Чорткові або ж констатуючи: «Різні простори одного індивіда перебувають у стані постійної трансформації, що, перетинаючись, репрезентують видозміни, котрі реалізуються в часово-просторовій організації топосів» (с.76). Тож потребує додаткового з'ясування: чи можна ідентифікувати трансформації образу митця в книзі «Котилася торба», зміни оточення, постійне зміщення ракурсів зображення як прояви «рухомості» або «зміни кадрів»-спогадів?
3. Чи можна стверджувати, що нові з'явлені смисли, візіонерські відкриття, відмінні від усталених сенси пов'язані з глибинними онтологічними витоками лірики та есеїстики Василя Махна?

Опонент Якубовська М. Г., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційної діяльності та медіакомунікацій Національного університету «Одеська політехніка». Дисертаційне дослідження та виступ оцінено позитивно. Утім, поряд з логічним, детальним викладом ходу і результатів дослідження, опонент зупинилася на деяких зауваженнях, міркуваннях та питаннях, які можуть бути з'ясовані під час захисту та враховані автором у його подальших наукових розвідках:

1. Наскільки важливу роль у формуванні топосу відіграє автобіографічний наратив у творах В. Махна?
2. Як саме взаємодіють суб'єктивний досвід ліричного героя та есеїстичної оповідної інстанції? Чи є в цих текстах певні топоси, що репрезентують не лише фізичні простори, а й метафізичні виміри?
3. Чи можна простежити еволюцію акту відображення через зміну топосу в межах твору? Яким чином зміщення топосу між ліричним та есеїстичним дискурсами дозволяє створити багатозначні контексти для сприйняття картини світу?
4. Які ознаки топосу є сталими для творчості митця, а які зазнають змін із часом та в межах жанрових форм?

У дискусії також взяли участь присутні на заході:

Науковий керівник Шевченко Т. М., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Голова СБР доктор філологічних наук професор *Мусій В. Б.*, в.о. завідувача кафедри періодичної преси та медіаредагування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова зазначила, що робота Анастасії Юріївни Ганченко є завершеним, самостійним, оригінальним дослідженням, актуальність якого полягає у тому, що вона відповідає такій особливості сучасної науки, як міждисциплінарність. Дисертацію виконано у межах топологічного повороту, який сьогодні постає об'єктом теоретичної рефлексії літературознавців, філософів, культурологів. Такий підхід дозволив розглянути топос у творах В. Махна як цілісну та окрему систему, у якій асимільовано різні культурні традиції, впливи та моделі ідентичності. Актуальність дослідження просторового дискурсу обумовлена також тим, що він репрезентує різні динамічні процеси трансформації, що нерідко стають результатом актуального співіснування постмодерних та інших тенденцій у літературознавчому процесі, зокрема – у творчості В. Махна, який є представником модернізму та постмодернізму. Було зазначено, що заявлена в дисертації А. Ю. Ганченко проблема актуалізує горизонт літературознавчих пошуків, адже розширює межі простору та топологічної рефлексії, ідентичності та ідентифікації, культури, пам'яті. Відтак розробка та вивчення творчості В. Махна крізь призму топологічних студій є актуальним питанням у сучасному українському літературознавстві.

Здійснений А. Ю. Ганченко аналіз висунув на перший план необхідність обґрунтування теоретичних засад та традицій топологічного повороту в літературі з подальшим аналізом специфіки художньої репрезентації категорії простору в контексті ліричних творів та есеїстичного письма В. Махна; вивчення зв'язку між уже відомими просторовими концептами і новими в ліричній та есеїстичній спадщині письменника, окреслення основних практик творення топосу, а також характеристику моделі картини світу в есеїстиці та ліриці митця, шляхом предметного дослідження акту відображення суб'єкта й топосу ліричного героя та есеїстичної оповідної інстанції.

Спираючись на герменевтичний, семіотичний, феноменологічний, біографічний методи, на метод літературознавчого моделювання, а також на засади культурної антропології, дисертантка уперше у вітчизняній науці здійснила комплексне дослідження моделей простору есеїстичних та ліричних збірок сучасного українського письменника В. Махна, систематизувала та диференціювала просторові ознаки його ліричних та есеїстичних творів та способи їх організації. Важливим здобутком

А. Ю. Ганченко є аналіз та систематизація векторів топологічного повороту у кореляції з постмодерною культурою, пам'яттю, історією з огляду на різноманітну творчість письменника. Цікавим надбанням дисертантки є виявлення та обґрунтування ознак спільності та відмінності у формуванні есеїстичного та ліричного художнього просторів з теоретичного погляду.

Результати та висновки роботи А. Ю. Ганченко було апробовано належним чином, зокрема у 10 наукових публікаціях, з яких 2 є розділами колективних закордонних монографій, 4 у фахових виданнях України, 1 у нефаховому виданні та 3-х матеріалах тез.

Безперечно, авторка заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Рецензент Томбулатова І. І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова зазначила, що наукове дослідження Ганченко Анастасії Юріївни є самостійним, оригінальним та завершеним. Актуальність дослідження зумовлена комплексною проблематикою топологічного повороту в сучасній літературі. Анастасія Юріївна аналізує тексти і з точки зору картини світу у творчості автора, і позицію автора в тексті, і наративні стратегії. Рецензент наголосила на вдалому поєднанні традиційних та новітніх методів дослідження та майстерне їх залучення у процесі роботи з літературними текстами. Авторка наукової роботи окреслює літературний контекст, спільносвіт автора та створених ним літературних текстів, їхнього існування, функціонування та рецепції у колах читачів, інших авторів та критичної думки. Окрім занурення в тексти з погляду вузько зазначеної наукової проблематики, здобувачка торкається й питань інтертекстуальності та міжмистецької взаємодії, що виводить дослідження ще в більш широке коло гуманітарних проблем, однією з яких постає проблема самоідентифікації через подорож, що має своє втілення та тлумачення, виходячи з національної літературної традиції та хронологічного періоду / епохи створення тексту. Результати роботи апробовано у 10 наукових публікаціях, з яких 2 – розділи колективних монографій, 4 – фахові видання. Наукове дослідження Ганченко Анастасії Юріївни, безперечно, відповідає всім вимогам про присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Рецензент Казанова О. В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури та компаративістики зазначила, що дисертаційна робота Анастасії Юріївни Ганченко є автентичним за своєю науковою концепцією актуальним дослідженням, яке значно розширює уявлення про специфіку становлення розвитку постмодерного дискурсу, а також творчості українських сучасних письменників, зокрема Василя

Махна. Наукова новизна забезпечується поглибленим теоретичним аспектом, адже авторка роботи пропонує оригінальний ракурс дослідження творчості українського митця, фокусуючи увагу на категорії топологічного повороту у ліричних та есеїстичних творах В. Махна, що, власне, і становить мету представленої дисертації.

Відзначаємо високий теоретичний та методологічний рівень роботи, що виявляється у застосуванні різноманітних філософських літературознавчих концепцій в інтерпретації понять «картини світу», «образу світу», топосу / локусу тощо.

Акцентуємо на системності та чіткій структурованості дисертації Анастасії Юріївни Ганченко, яка зуміла поєднати і розглянути різножанрові твори письменника в одному дослідницькому ракурсі, представити типологічний аналіз творчості митця, підтверджуючи неабияку наукову вправність. Ґрунтовний аналіз збірок есеїв та ліричних творів В. Махна реалізовано через виявлення специфіки комунікативних наративних моделей та стратегій тексту, а саме діалогічного концепту «Свій – Інший» у відтворенні пам'ятних місць, також семантики архетипних, культурологічних, інтермедіальних кодів, дослідження простору як інтелектуального симулякра у творах митця. Таке дослідження дає можливість більш ґрунтовно представити структурну, поетикальну та функціональну своєрідність творів В. Махна у площині постмодерного літературного дискурсу.

Відмічено продумане та вдале компонування наукового задуму дисертації. У композиційному плані робота прикметна чітким дотриманням пропорцій: кожна з чотирьох частин добре структурована, теми і функції підрозділів чітко мотивуються, а висновки логічні й відображають найцінніші з аргументів, що наводяться у тексті. Це стосується також і загальних висновків дисертації, які з достатньою вичерпністю представляють зміст рецензованого дослідження, наголошують на елементах його оригінальності і наукової новизни, окреслюють перспективу досліджень поетики художньої спадщини В. Махна.

Таким чином, авторка представленої дисертаційної роботи Анастасія Юріївна Ганченко заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Офіційний опонент доктор філологічних наук проф. Колкутіна В. В., завідувач кафедри журналістики Національного університету «Одеська юридична академія», зазначила, що робота Анастасії Юріївни Ганченко є завершеним, самостійним, новаторським дослідженням, актуальність якого полягає у цілісному вивченні картини світу Василя Махна, в контексті його ліричних та есеїстичних творів, з погляду типологічного повороту в літературі. Такий підхід дозволив комплексно дослідити ліричний та

есеїстичний здобуток митця крізь онтологію топосу, в порівняльному аспекті, актуалізувати часо-просторову поетику та репрезентувати в ній різні динамічні моделі як автентичні засоби, наповнені особливими культурними кодами та смислами, що розширило сучасне уявлення про розвиток української літератури ХХІ століття.

Здійснений А. Ю. Ганченко аналіз висунув на перший план необхідність концентрації на теоретичних засадах, котрі розкривають специфіку художньої інтерпретації простору в літературно-критичному осмисленні Василя Махна, а саме, дають можливість дослідниці осмислити поняття «топологічний поворот», виділити чотири положення, крізь призму яких мислителі проаналізували питання культури, суспільства та індивіда, віднайти актуальні сегменти, що корелюють топологічний поворот у літературі та репрезентують в ній нові способи розуміння простору.

Результативним надбанням дисертаційної роботи А. Ю. Ганченко є осмислення топосу як коду ідентичності митця, вивчення космополітичної образності у його поетичних збірках. Такий підхід заслуговує на позитивне схвалення, адже він дозволив авторці розкрити багатогранний образ ліричного героя, обґрунтувати його філософсько-екзистенційні пошуки, віднайти суголосні та відмінні риси у техніці побудови художнього світу ліричної поезії та есеїстики та простежити власне поетику ліричних збірок, що формує метафізичний погляд на світ.

У дослідженні Анастасії Ганченко багато цікавих конкретних спостережень над поетикою сновидінь, лейтмотивом шляху, релігійними алюзіями, біблійним сюжетами. Цікавим надбанням дисертантки є виявлення алогічної композиції книги есеїв, осмислення трансформації митця в мислителя у змістовій структурі тексту та співвідношення двох топосів («митця» та «мистецтва»), інтерпретація проблем інтертекстуальності, міжлітературної взаємодії, інтермедіальності, особливостей топологічної рефлексії.

Отримані результати дослідження викладено у 10 публікаціях, з яких 2 є розділами колективних закордонних монографій, 4 у фахових виданнях України, 1 у нефаховому виданні та 3 матеріали тез. Наведене свідчить про повноту викладу фундаментальних моментів та належну апробацію поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії дисертаційної роботи.

Безперечно, авторка заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Офіційний опонент кандидат філологічних наук Якубовська М. Г., доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Національного університету «Одеська політехніка» вказала, що дисертаційне дослідження Анастасії Ганченко є безперечно актуальним і своєчасним, акцентованим на феномені топосу в сучасному гуманітарному

дискурсі, який останніми десятиліттями став продуктивним інструментом у літературознавчих, філософських та культурологічних студіях. Просторовий дискурс відображає складні процеси трансформацій, які виникають в умовах постмодерністських тенденцій у літературному процесі, що, напевно, й привернуло увагу авторки дисертації до аналізу просторових моделей у творчості сучасного українського письменника Василя Махна, представника модерністсько-постмодерністської літературної генерації. Вивчення Анастасією Юрїівною Ганченко просторових категорій у творчості Василя Махна крізь призму топосу як способу моделювання авторської картини світу є досить новим напрямом в українському літературознавстві, бо творчість цього письменника досі не була предметом настільки ґрунтовного системного аналізу.

Дисертантка розкриває тему художньої картини світу у творчості письменника, залучає до наукового дискурсу питання авторської позиції в тексті, образу митця, вибудови наративу та поєднує традиційні теоретико-методологічні підходи з новітніми, переконливо демонструючи наукову значущість представленої дослідження.

Безсумнівним досягненням є використання авторкою дисертації матеріалу різних за жанрово-родовою приналежністю текстів. Анастасія Юрїївна аналізує поетичні твори й есеїстику Василя Махна, що значно розширює цілі та завдання дослідження, водночас надаючи йому комплексного характеру. Такий підхід зробив роботу цікавою як для наукової спільноти, так і для широкого читачького загалу.

У межах дисертаційного дослідження Анастасією Ганченко було застосовано низку методологічних підходів, серед яких провідними стали такі, як герменевтичний метод, феноменологічний метод, семіотичний, метод літературознавчого моделювання та біографічний метод, і ще були використані принципи культурної антропології і компаративний підхід, які всі разом дозволили розкрити інтертекстуальні та інтермедіальні зв'язки у творах Василя Махна, забезпечили переконливість викладу та обґрунтованість висновків.

Робота відзначається логічною побудовою, чіткою структурою, послідовністю викладу матеріалу, написаного науковою мовою, з дотриманням норм академічної доброчесності. Дисертація Анастасії Юрїївни Ганченко є самостійним ґрунтовним науковим дослідженням, відповідає заявленій спеціальності, має вагомий теоретичний і практичний цінність для сучасного українського літературознавства, апробована на 10 наукових конференціях та в публікаціях (загалом – 10, серед яких 2 – це розділи у колективних монографіях, 4 фахові видання України категорії Б, рекомендовані МОН України).

Зважаючи на викладене вище, зрозуміло, що авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Результати голосування членів спеціалізованої вченої ради за присудження Ганченко Анастасії Юріївні ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки», за спеціальністю 035 «Філологія»:

«За» – 5 членів СБР

«Проти» – немає членів СБР

«Утримались» – немає членів СБР.

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада присуджує Ганченко Анастасії Юріївні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Валентина МУСІЙ

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС ПІДТВЕРДЖУЮ
Перший проректор ОНУ ім. І.І.Мечникова

Майя НІКОЛАЄВА

12 травня 2025 р.

